

Отримані результати. У результаті дослідження у 4 видах роду Підмаренник виявлено 52 сполуки, з яких ідентифіковано 36. Серед них 16 сполук віднесено до іридоїдів, 8 сполук – до гідроксикоричних кислот, 24 сполуки – до флавоноїдів. Для 4 досліджуваних видів спільними виявились 11 сполук. В усіх досліджуваних зразках виявлено іридоїди: асперулозид, монотропеїн, 10-деацетиласперулозидову, асперулозидову та геніпозидову кислоти, до кінця не ідентифікований іридоїд (ймовірно гідроксилоганін); гідроксикоричні кислоти: 3-О-кофеїлхіну (неохлорогенову), 4-О-кофеїлхіну (криптохлорогенову) та 5-О-кофеїлхіну (хлорогенову); флавоноїди: кверцетин-3-О-рамноглюкозид (рутин) та кверцетин-3-О-рамноглюкозид-7-О-глюкозид. У двох видах – *G. verum* та *G. mollugo* міститься кверцетин-О-дигексозид, кверцетин-3-О-глюкозид, ізомер кверцетину малонілгексозиду та діосметин-7-О-рутинозид (діосмін). У траві *G. aparine* та *G. odoratum* спільною сполукою є 3,4-О-дикофеїлхінна кислота. У траві *G. mollugo* та *G. odoratum* – 3,5-О-дикофеїлхінна кислота. При дослідженні вільних амінокислот у зразках виявлено 22 вільні амінокислоти, з них 9 незамінних. У цілому серед вільних амінокислот домінують аспарагін і пролін. Найбільший вміст вільних амінокислот встановлено у *G. mollugo* (986,4 мг/100 г). В сумі амінокислот домінуючими є аспарагінова та глютамінова кислоти, найменший вміст γ -аміномасляної кислоти, метіоніну та цистеїну. У траві *G. mollugo* та *G. odoratum* відмічається суттєвий вміст вільної аспарагінової кислоти; у *G. mollugo*, *G. aparine* та *G. odoratum* – серину; в *G. odoratum* – γ -аміномасляної кислоти. Найбільший вміст суми гідроксикоричних кислот встановлено у траві підмаренника чіпкого (2,92 %), флавоноїдів та окиснюваних поліфенолів – у траві підмаренника запашного (3,60 % та 9,30 % відповідно).

Висновки. Якісний склад зразків сировини, заготовлених на території України та Польщі суттєво не відрізняється. Результати проведених хроматографічних досліджень свідчать, що за хімічними ознаками підмаренник запашний (*G. odoratum*) принципово не відрізняється від інших видів роду Підмаренник, що створює підґрунтя для віднесення його саме до цього роду. За вмістом БАР найбільш перспективними видами є підмаренник запашний (*G. odoratum*) та підмаренник справжній (*G. verum*), що свідчить про перспективність поглибленого дослідження цих видів як джерел біологічно активних речовин.

ФАРМАКОГНОСТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ЗБОРУ ДЛЯ ЛІКУВАННЯ ВИРАЗКОВОЇ ХВОРОБИ

Осадченко Ю.А.

Науковий керівник: Бойнік В.В.

Національний фармацевтичний університет, Харків, Україна

vitalikboynik@gmail.com

Актуальність. Виразкова хвороба була і залишається однією з найактуальніших проблем гастроентерології. Як свідчать дані медичного інформаційно-аналітичного центру, вона посідає 3 місце (14,6%) в структурі всіх гастроентерологічних захворювань. В Україні захворюваність на виразкову хворобу за останні 10 років збільшилася на 38%, на диспансерному обліку в зв'язку з наявністю даної патології знаходяться близько 1 млн. пацієнтів, з яких кожен другий був на стаціонарному лікуванні, а кожен третій втрачав працездатність більш ніж 1 разу на рік.

Схильність до затяжного перебігу і рецидивів, розвитку важких ускладнень, що призводять до тривалих термінів тимчасової непрацездатності хворих, найбільша

розповсюдженість серед осіб молодого і працездатного віку обумовлює не тільки медичну, а й соціальну значимість даної патології.

В комплексній терапії виразкової хвороби широко використовуються лікарські засоби рослинного походження, що обумовлено їх безпекою, м'якістю дії та відсутністю серйозних побічних ефектів. Особливий інтерес представляють збори, в яких комбіноване використання лікарської рослинної сировини дозволяє отримувати синергізм у дії і більш широкий спектр фармакологічної активності. У Державному реєстрі лікарських засобів, дозволених до застосування в Україні, зареєстровано всього 3 збори, які застосовуються в комплексній терапії виразкової хвороби («Фітогастрол», «Шлунковий збір» і «Елекафіт»), що явно не відповідає потребам сучасної фітотерапії.

Мета роботи. Розробка складу та фармакогностичне дослідження збору для лікування виразкової хвороби.

Матеріали та методи. Встановлення наявності біологічно активних речовин (БАР) у запропонованому зборі здійснювали за допомогою хімічних реакцій. Кількісний аналіз БАР збору проводили використовуючи спектрофотометричний і гравіметричний методи. Показники якості визначали за методиками ДФУ. Морфолого-анатомічні ознаки окремих компонентів досліджуваного збору для лікування виразкової хвороби вивчали за допомогою лупи та мікроскопічним методом. Обробку даних, одержаних у результаті проведених експериментальних досліджень, проводили статистичним методом відповідно до вимог загальної статті ДФУ 2.0 «Статистичний аналіз результатів хімічного експерименту^N» за допомогою комп'ютерного програмного забезпечення.

У фітотерапії виразкової хвороби використовують лікарські рослини, які забезпечують спазмолітичну і протизапальну активність, антибактеріальний ефект проти *Helicobacter pylori*, обволікаючу та в'язучу дію для механічного захисту слизової оболонки шлунку, гемостатичну дію для зменшення кровоточивості ерозій і виразок, які знижують секрецію травних ферментів і соляної кислоти, активізують процеси регенерації, а також лікарські рослини з загальнозміцнюючою та імуностимулюючою дією.

Отримані результати. Розроблено склад збору для лікування виразкової хвороби, до якого увійшли айру кореневища, солодки корені, вільхи супліддя, м'яти перцевої листя, кропиви листя та подорожника великого листя.

Позитивні результати якісних реакцій свідчать про наявність у запропонованому нами зборі танінів, флавоноїдів, тритерпенових сапонінів, водорозчинних полісахаридів, слизу, пектинових речовин та кумаринів.

У зборі для лікування виразкової хвороби було визначено вміст різних груп БАР: вміст танінів у перерахунку на пірогалол склав $5,15 \pm 0,25\%$, вміст суми флавоноїдів у перерахунку на лютеолін-7-глюкозид – $1,56 \pm 0,08\%$, вміст суми гідроксикоричних кислот у перерахунку на хлорогенову кислоту – $1,03 \pm 0,25\%$, вміст суми водорозчинних полісахаридів – $9,45 \pm 0,75\%$.

Для запропонованого збору було визначено основні морфолого-анатомічні ознаки його компонентів та деякі параметри якості: втрата в масі при висушуванні, яка склала $9,68 \pm 0,76$, вміст золи загальної та золи, нерозчинної в хлористоводневій кислоті – $8,13 \pm 0,64\%$ і $1,28 \pm 0,10\%$ відповідно, а також вміст екстрактивних речовин, що вилучаються водою, який склав $29,77 \pm 2,36\%$.

Висновки. Отримані результати будуть використані при стандартизації запропонованого збору для лікування виразкової хвороби.